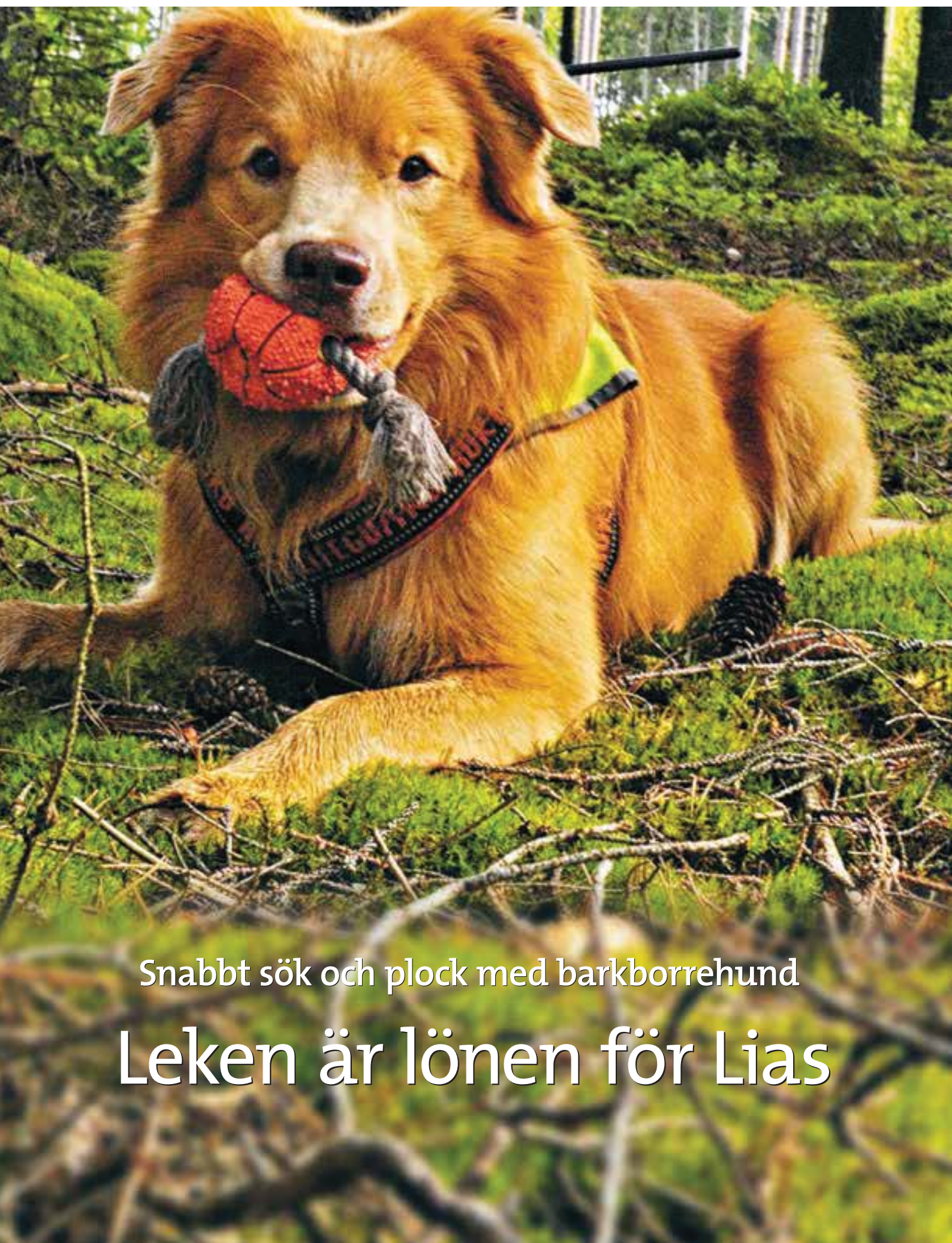

Snabbt sök och plock med barkborrehund

Leken är lönen för Lias

{ TEXT & FOTO: David Söderlind }

Några snabba slag ut i beståndet. Så kommer han tillbaka och springer alldeles intill oss. Ut igen. Och där händer något. Han höjer nosen, tar in dofterna, springer fram till en stam och krafsar intensivt på den med tassens.

Aktivt Skogsbruk var med när tollaren Lias och hans husse Mikael Johansson inventerade angrepp av granbarkborre på skogsägaren Kenneth Johannessons marker utanför Isaberg.

DET FINNS BARA ETT TIOTAL certifierade barkborrehundar i hela världen. Lias är dessutom certifierad i «högsta graden».

– Han har klarat nivå 3 som innebär ett prov under åtta timmar där 60 hektar ska sökas av och där han och jag måste pricka minst 90 procent av angripna stammar, berättar Mikael Johansson som tog över fyraåriga Lias i höstas.

Han hade hört talas om barkborrehundar och Annette Johansson på Snifferdogs Sweden som håller i utbildningar för special-sökhundar.

– Hittade jag bara rätt hund så var jag sugen att satsa. Och Lias kändes rätt.

Sedan gick det fort. Kurs och träning. Mycket träning. Nu ett drygt halvår senare är Mikael och Lias ett av Sveriges främsta ekipage.

– Lias har en oerhörd motor. Och jag ett stort skogsintresse. Jag rör mig mycket i skogen berättar Mikael, som också kör timmerbil för Sydved.

10 hektar i timmen

På Kenneth Johannessons marker finns det några bestånd med äldre skog som han vet brukar vara utsatta för angrepp. Sydveds inköpare Mattias Svensson berättar att de planerar att gå över ungefär 15 hektar, främst äldre skog i kantzoner.

– Vi brukar hinna söka av ungefär 10 hektar i timmen, inflikar Mikael. Som förare ska jag skapa goda förutsättningar för Lias; se till att han får gå i rätt vindriktning, att vi startar på rätt ställe och så vidare.

Det är en solig och fin dag. Lias ser laddad ut redan i bilen där på vändplanen. Han utrustas med GPS-sändare och sele.

– Selen är till för att markera att det är arbete på gång. Men han

vet vad som gäller när vi kommer ut i skogen. Han har lärt sig känna igen hela min morgonrutin när det är jobbdags. Optimala väderförutsättningar är svalt, hög luftfuktighet och stabil vind.

Vi vandrar nedåt på skogsbilvägen och Mikael kontrollerar vinden. Nu är det dags att börja och han trycker till på pipleksaken som ger ifrån sig ett högt ljud. Lias reagerar direkt och det riktigt syns hur han går från «hund-på-skogspromenad» till arbetande barkborrehund. Det tar bara ett par minuter innan han är framme och krafsar på en kraftig gran.

– Här tar sedan mitt arbete över. Jag kontrollerar angreppet, markerar trädet på GPS:en samt med snitslar eller färg. Sedan kontrollerar jag stammarna runt omkring det angripna trädet, förklarar Mikael.

Metodiskt och lugnt

Fast innan det, mycket viktigt, Lias lön för arbetet: Leken! Mikael kastar bollen, pipleksaken och busar runt.

– Han har aldrig varit sådär supertaggad på mat. Men leken är alltid uppskattad så det är bästa belöningen.

Lias far runt medan Mikael märker ut stammarna. När det är dags att gå vidare börjar Mikael samla ihop leksakerna. Han tar några steg i riktningen som han vill att Lias ska gå. Ett tryck på pipleksaken igen och ett kort: «Kom nu Lias, nu går vi vidare» så är arbetet igång igen.

Det är fantastiskt att se hur Lias växlar över från leken till att målmedvetet leta på. Utan några hårda kommandon eller tecken. Snarare genom ett metodiskt lugn. Och den där ömsesidiga respekten som utmärker fina hundekipage. 🐾

«Träningen till barkborrehund innebär att <tända upp> barkborredoften och få hunden att tycka att det är världens roligaste doft att hitta.»

Oväntat angrepp

Barkborren börjar svärma när värmen kommer på våren och sänder då ut sina doftsignaler (feromoner) för att locka andra barkborrar till det angripna trädet.

– Den har faktiskt flera olika dofter, så att den kan välja att locka hanar eller honor, eller sända ut att «trädet-är-fullt-ta-nästa». Lias är tränad för att känna igen alla.

Alla hundar som någon gång vistats i en skog har garanterat känt barkborrarnas luktämne, för det är starkt. Träningen till barkborrehund innebär att «tända upp» barkborredoften och få hunden att tycka att det är världens roligaste doft att hitta.

– Jag jobbar alltid med lös hund. Lias är perfekt olydig, kan man säga. Han står på sig när han känner något och går inte bara på mina kommandon, berättar Mikael.

Som för att bekräfta detta tar Lias en lång sväng in i ett yngre bestånd som gränsar till den gamla granskogen. Plötsligt hör vi hur han skäller. Vi rusar dit och han krasar vilt mot en ung gran. Och visst är den angripen.

– Den hade jag aldrig misstänkt, inte ens gått in i den här yngre skogen, säger Kenneth, samtidigt som Lias och Mikael leker loss.

Hittar angreppen tidigt

Det är tydligt att Lias och Mikael jobb är ett lagarbete.

– Och det har varit så redan från utbildningen. Jag gillar att det är grundlig utbildning i barkborrelära även för mig i kursen. Det gör att jag kan sprida kunskapen om angreppen vidare till skogsägaren, säger Mikael.

Med utbildning och utrustning har Mikael investerat omkring 50 000 kronor. Och därtill många, många träningstimmar.

– Men det är verkligen värt det när man får det här samspelet och vi märker att vi kan göra nytta.

Kenneth Johannisson har alltid varit noga med att inventera sin skog efter granbarkborrar.

– Men även om jag är van kan jag säga att vissa av de här som Lias hittade hade jag aldrig kunnat upptäcka själv. Framförallt träd som är tidiga i sin angreppsfas är svåra att se. Där blir ju hunden en otrolig hjälp, säger Kenneth.

Sydveds Mattias Svensson håller med:

– Det är ju en intensiv period som barkborrarna svärmar. Allt som gör att vi kan agera snabbare för att få ut virket vid angrepp är positivt. Mikael och Lias arbete är definitivt ett sådant inslag, just eftersom man tidigt kan få indikation på angrepp. Dessutom ger en sådan här inventering en mer komplett bild, för man missar alltid några när man inventerar bara med hjälp av ögonen.

– Nu ska träden ut, snabbt, konstaterar Kenneth.

Sommarmånaderna har Lias mycket att göra. Under vintern får träningen skötas med konstgjorda barkborredofter.

– För Lias blir det ju ingen skillnad, skrattar Mikael.

Tror han ja, Lias gläfsande glädje över «riktiga» uppdrag säger mig något annat.

Pipleksaken hörs igen i skogen. Dags för nya slag. Sinnena skärps hos både husse och hund i sommarskogen. 🌿

Mikael Johansson och Lias är ett av Sveriges främsta ekipage på barkborresök. Millimeterstora borrhål i barken visar att trädet är angripet.

Granbarkborresök med hund

När temperaturen stiger över +18°C på våren och försommaren påbörjar granbarkborren den första vårsvärmingen. De lämnar sina övervintringsplatser och flyger iväg för att hitta lämpliga träd att lägga sina ägg i.

För att övervinna trädets försvar behöver granbarkborrarna vara flera tusen som attackerar trädet samtidigt. För att samordna attacken kommunicerar de med doftsignaler (feromoner). Det är dessa doftsignaler som man tränar barkborrehunden att reagera på.

2–3 veckor efter angreppet lämnar föräldradjuren trädet för att lägga en syskonkull i ett annat träd. 6–8 veckor efter angreppet är den nya generationen barkborrar flygklara och lämnar trädet för att angripa ett nytt träd.

Genom att lokalisera angripna granar snabbt och få bort dessa träd kan man förhindra nya angrepp.

Effektivt sök

Istället för att lägga en massa tid på att gå från träd till träd och leta millimeterstora borrhål i barken eller brunt bormjöl runt

stammen kan utbildade hundar snabbt söka av terrängen och med hjälp av luktsinnet hitta de angripna granarna. Risken för angrepp på stående granskog är störst nära större angrepp från föregående år, i solexponerade hyggeskanter och på torra backar inne i skogen.

När ekipaget hittat en angripen gran märks den upp med snitsel eller sprayfärg. Koordinaterna markeras med hjälp av GPS. Efter genomfört uppdrag får skogsägaren sökrapport med koordinaterna i siffror och utmärkta på en karta för att lättare hitta det när det är dags att ta ner trädet och frakta bort det.

Certifierade ekipage

Om du tänker anlita ett hundekipage för barkborresök, ta först reda på om det är kvalitetssäkrat genom certifieringsprov. Då vet du vad du kan förvänta dig för resultat.

Webbtips: Läs mer på www.snifferdogs.se